

Om dansk kunstkritik – nye formater, inhabile kritikere, på net og på papir

Jeg hører ikke til dem, der køber kunstkritikkens død, ej heller maleriets ditto. Begge dele har været besunget inderligt i al den tid, jeg har taget del i samtalen omkring kunst og kunstkritik, og jeg har endnu ikke været til begravelsen.

Muligvis finder man, målt i spalteplads i de danske dagblades papirudgaver, mindre regulær kritik, færre klassiske anmeldelser, i forhold til tidligere. Til gengæld fremstår dansk kunstkritik i mine øjne kvalitativt stærkere end længe. Der er op til flere danske kritikere fra flere forskellige publikationer, dagblade såvel som online-magasiner, som jeg følger med interesse. Sådan mindes jeg ikke, det var for bare 10-15 år tilbage, hvor der i lange perioder var få eller slet ingen hjemlige anmeldere, hvis meninger jeg for alvor var nysgerrig på.

Jeg abonnerer heller ikke på tesen om, at der er en sammenhæng mellem fremkomsten af kritik på internettet og en eventuel decimering af dagbladenes kunstkritik. På samme måde som jeg ikke køber brancheforeningen Danske Mediers påstand om, at Danmarks Radios gratis onlinejournalistik (særligt den dybdeborende og lange) skulle udgøre en trussel mod dagbladenes læsertal. Tværtimod er jeg overbevist om, at fremkomsten af de digitale kunstmagasiner – lige fra den dybdegående kritik til mere affirmerende billedblogs – kun har befrugtet kunstkritikken kvalitativt.

Både som redaktør på et onlinetidsskrift, som kritiker ved en ugeavis på papir og som interesseret læser af kunstkritik helt generelt synes jeg tydeligt at kunne spore det underliggende samtalerodnet, der gror og snor sig på tværs af kritikerstandpunkter og på tværs af udgivelsesorganer (digitale såvel som papirbaserede). Det skinner igennem, når et interessant perspektiv på en aktuell udstilling eller det helt rette begreb for en ny tendens bliver sat på ord af en kritiker i en kontekst og enten arves videre gennem systemet eller opponeres mod et andet sted. Den slags reaktioner, hvor små de end kan være, er for mig at se beviset på, at der finder en samtale sted, og det varmer helt ind i mit idealistiske kritikerhjerte, som faktisk tror på, at den gode kunstkritik rummer en helt egen sammenhængskraft, der i videre forstand også bidrager til den store og samfundsbærende.

Over årene er det til gengæld gået op for mig, at det faktisk kun er en mindre skare af de udøvende aktører på scenen, der faktisk følger denne samtale. Det har altid undret mig, når jeg taler med kunstnere eller kuratorer og fornemmer, at de i grunden ikke forholder sig til andet end deres eget projekt og receptionen af denne. Jeg ved det selvfølgelig ikke, men jeg tvivler egentlig på, det har været anderledes tidligere. Flertallet interesserer sig i virkeligheden ikke rigtig for den store samtale, og jeg er langsomt begyndt at acceptere, at det er sådan, også selvom jeg stadig kan blive skuffet over det, især hvis der er tale om folk,

som jeg egentlig synes bidrager interessant. Det tager lige et par procenter af min interesse for dem. Det er dog ikke noget, der overordnet set diskvalificerer den igangværende samtale eller gør kunstkritikken som genre mindre relevant.

Hvad angår kritikens formater, så oplever jeg klart en ændring i behandlingen af kunststoffet. Den klassiske anmeldelse er under pres, og dens berettigelse skal forsvares mere og mere, især på dagsbladsredaktionerne, hvor der synes at være et ønske om at erstatte de regulære anmeldelser med mere "levende formater": reportage, interview eller kommentar. Det er, som om man er bange for at kede læseren, selvom man kan argumentere for, at det måske i virkeligheden er nu, hvor alle og enhver lever deres egen hjemmekritik på diverse sociale medier, at man i grunden har brug for den fagkvalificerede anmeldelse.

Særligt i et kulturpolitisk lys er der dog noget positivt i, at billedkunsten som stofområde har fået lov til at boltre sig i flere forskellige formater, og derved måske kan træde en anelse ud af det reservat, som også truer dets overlevelse. Dertil kommer, at jeg heller ikke anser den klassiske anmeldelse for at være den eneste sande form for kunstkritik. Mange relevante observationer angående samtidskunstens udtryk, væsen og tendenser kommer ofte lige så godt til udtryk i skarpe kommentarer.

Hvad angår kritikeren som figur, så er det tydeligt, at de skribenter, som får et langt kritikerliv, er dem, der forstår at værne om deres integritet og passer på med ikke at sætte sig selv i for mange inhabile situationer. Man skriver ikke om sin ekskæreste, nogle, man havde til middag i fredags, eller ens tidligere professor. Den slags giver sig selv. Men jeg hører ikke til dem, der mener, at kritikeren skal opretholde et særligt distanceret forhold til kunstnerne eller kunstscenen. Tværtimod er jeg som redaktør gang på gang blevet bekræftet i, at dem, jeg kalder *embedded critics*, også er de bedste kritikere. Det er dem, som måske har prøvet at være med til at sætte en udstilling op, som måske lever med en kunstner, som har prøvet at skrive en pressemeddelelse, som forstår, hvad det vil sige at fundraise til en udstilling, og som i det hele taget forstår økonomien og socialiteten omkring udstillinger, kunstinstitutioner, kunstscene og kunstnerskab.

Det gør det naturligvis ikke lettere at afgøre, hvornår man er inhabil, at man generelt har fingrene dybt nede i dejen eller mange forskellige hatte på, men det ændrer ikke ved, at den kritik, der forstår at balancere på denne følsomme knivsæg og samtidig beholder de skarpe briller på, for mig at se er den kritik, der risikerer og vedkommer mest.